

Како се приближава рок за постизање договора око Нафтне индустрије Србије (НИС), који је одредио амерички ОФАК, расте неизвесност око судбине ове компаније и могућег договора Србије са мађарским МОЛ-ом. После оптимистичних најава да би договор могао да буде постигнут већ средином маја, преговори су сада запели на кључним питањима, јер су се у центру спора нашли Рафинерије у Панчеву и капацитети прераде нафте, које Београд означава као „црвене линије“.

Преговори Србије са мађарском компанијом МОЛ, барем тренутно, ударили су у зид, што је потврђено и од стране званичника.

Министарка рударства и енергетике Дубравка Ћедовић Хандановић поручила је да није

задовољна предлогом који је добила од МОЛ-а, а који се, пре свега, односи на рафинерију у Панчеву.

„Тиче се црвених линија за које смо рекли да их Србија неће прећи – пре свега будућег рада рафинерије у Панчеву, капацитета прераде сирове нафте и тога како да обезбедимо да нивои које договоримо остану испоштовани“, појаснила је она.

Међутим, пре само неколико дана, иста министарка истакла је да преговори све три стране, укључујући руски Гаспром, теку „доста добро“ и да договор може да се очекује можда већ 16. маја.

Подсетимо, према лиценци ОФАК-а, цео процес требало би да буде завршен до 22. маја, што оставља још свега две недеље да се некакав договор постигне.

Због тога, свако даље одлагање договора повећава неизвесност око будућег пословања НИС-а, али и отвара питање потенцијалних последица по домаће тржиште нафте и деривата.

МОЛ је, у свом последњем саопштењу, потврдио жељу да купи НИС, али поред жеље, потребни су и реални резултати за преговарачким столом.

Професор ФЕФА факултета у Београду Горан Радосављевић за Данас наводи да је цела прича око незадовољства Србије својеврстан „игроказ“.

Мислим да Влада Србије нема начин да блокира продају руског пакета МОЛ-у

„Мислим да Влада Србије нема начин да блокира продају руског пакета МОЛ-у. Има законске инструменте преко права прече куповине, али ми га нисмо до сада активирали, а они већ увелико преговарају, тако да нисам сигуран да ћемо се ми замерати руској

страни“, сматра он.

Према његовим речима, ми само скрећемо пажњу са главне теме.

„Чини ми се да су запели преговори између Мађара и Руса, а ми сада неким игроказом око преговора, који су потпуно ирелевантни за целу причу, скрећемо пажњу. НИС би ишао у стечај уколико се уведу санкције, што значи да пропада, тако да ми не можемо да будемо незадовољни било чиме“, наглашава он.

Зато му, како указује, све ово изгледа као бацање прашине у очи.

„Изгледа да се између Мађара и Руса ништа више не дешава. Сачекаћемо тај 22. мај да видимо реакције, али делује ми да се ово одлаже у недоглед и да неће ни бити решења“, поручује Радосављевић.

Основни разлог за то је, како каже, то што Руси никад нису ни хтели да продају удео у НИС-у, па сада само купују време.

„Укинуте су санкције које су ступиле на снагу прошле године и купили су још шест месеци, па ће вероватно куповати и даље. Више није јасно ни да ли МОЛ сам купује НИС или компанија коју ће формирати МОЛ и АДНОЦ, али АДНОЦ се више не оглашава, па је све то под знаком питања“, наводи наш саговорник.

С друге стране, како каже, америчка страна то одуговлачење дозвољава већ 15 месеци.

„Американци су били озбиљни само када су увели санкције, али ни тада нису ступиле потпуно, па су онда санкције укинуте и НИС је прошлу годину завршио доста добро. Руска страна за тих 15 месеци није изашла из власништва у НИС-у, зато нико више не може да процени докле ће то ићи“, сматра он.

Ако нису до сада решили проблем, Радосављевић сматра да га вероватно неће ни решити ускоро.

Интерес руске стране је да ово гура док се не потпише неки споразум са Украјином, након чега то више неће бити тема. А не види се озбиљност америчке стране да то промени

„Интерес руске стране је да ово гура док се не потпише неки споразум са Украјином, након чега то више неће бити тема. А не види се озбиљност америчке стране да то промени“, закључује.

Што се тиче Србије, он верује да некакве преговоре са МОЛ-ом водимо, али сматра да су они тек на трећем месту.

„Примарни су разговори МОЛ-а и Гаспромњефта, односно Мађарске и Русије, други сегмент је шта кажу Американци да ли то може или не може, а ми смо тек онда трећи сегмент када се сви сложе да нешто кажемо, али сигурно да нећемо ићи против одлуке Руса“, објашњава Радосављевић.

Када је реч о „црвеним линијама“ Србије, он подсећа да је Русима рафинерија у Панчеву била потребна јер нису имали другу опцију, али да Мађарима не треба.

„МОЛ-у је ова куповина свакако значајна, али нам нису исти интереси. Они имају две рафинерије које им не раде у Ријечи и у Сиску. Њима, без обзира што је рафинерија у Панчеву добра, она није толико значајна, зато не видим њихов дугорочни интерес да је држе каква је сада“, упозорава.

Он подсећа и да је НИС имао приоритет ширења у БиХ, Румунију и Бугарску па у друге земље, али да МОЛ у тим земљама већ послује.

„Такође, НИС је извозио гориво из Панчева у регион, у једном тренутку је имао и преко 300 милиона извоз, али је питање шта је сад интерес МОЛ-а у томе. Такође, њима не треба 350 пумпи које НИС има, треба им 50 или 100 максимално. А сигурно и да ће желети да прочисте структуру запослених у НИС-у“, указује.

Како каже, мали је ту утицај Србије.

„То јесу ствари о којима мањински акционар може да преговара, али мислим да је наша преговарачка моћ јако мала. Ако се они договоре са Русима да то купе, то ће се и десити“, закључује Радосављевић.

И истраживач сарадник у Центру за економска истраживања Института друштвених

наука Васко Келић за Данас указује да је, имајући у виду и ограничено време, као и најновије проблеме за које смо чули у преговорима, мало вероватно да ће до 22. маја доћи до коначног договора.

„Оно што је могуће јесте да ће успети да се направи неки корак, који ће бити довољан ОФАК-у да тај рок продужи за још макар месец дана“, сматра он.

Када је реч о променама у динамици преговора Србије и МОЛ-а, Келић наводи да та дешавања свакако компликују ситуацију и умањују шансе да ће уопште доћи до одговарајућег продужетка рока за продају НИС-а.

„Ипак, с обзиром на то да је привремена лиценца на снази до 16. јуна, не очекујем у тако брзом року веће поремећаје у функционисању НИС-а“, додаје наш саговорник.

Када је реч о потенцијалним компромисима, Келић сматра да је увек могућ договор ако се власт одрекне функционисања Рафинерије или обезбеђивања домаћег тржишта нафтом из Панчева.

„Свакако да за Србију постоје бољи компромиси и да су они могући, али ће бити неопходна велика преговарачка способност и креативност да би се дошло до решавања ситуације у корист Србије. МОЛ, у целој ситуацији, свакако има значајно више маневарског простора него Србија“, указује он.

Како наглашава, гашење Рафинерије би свакако морала да буде та „црвена линија“ о којој се говори и коју не би требало прећи.

„С друге стране, можда би могло да се дозволи одређено смањење капацитета производње ако постоји прека нужда за то, али нисам сигуран да је тако. Србија је на неки начин, ипак, утерана у преговоре са МОЛ-ом јер се тај партнер, макар иницијално, показао прихватљивији руским власницима него други потенцијални партнери, укључујући и саму државу Србију“, напомиње Келић.

Иако Србија има право прече куповине НИС-а, наш саговорник не верује да би Руси хтели да продају компанију, уколико се Србија не би одрекла тог права.

„Нису хтели нашег енергетског гиганта да продају ни када су били разговори о томе са властима још пре него што је уопште дошло до појаве МОЛ-а као потенцијалног купца“, подсећа он.

Међутим, Келић наглашава да Србија увек може да заштити своје интересе тако што би ушла у неку врсту увођења посебне управе или чак национализације компаније.

„На тај начин би онда могла, ако се то процени као ефикасније, и да понуди НИС на продају партнеру којег сама изабере као адекватног, без потребе за одобрењем руске стране“, објашњава.

Келић се осврнуо и на политичку ситуацију у Мађарској и верује да ће она имати утицаја на ситуацију око НИС-а, само је питање када и у којој мери.

„Што се дуже буде одлагало постизање аранжмана са МОЛ-ом, верујем да ће бити мање заинтересованости нових мађарских власти да тај пројекат спроведу. Подсетио бих да Влада Петера Мађара још није ступила на дужност и да би то требало да се деси сутра, 9. маја 2026. године“, наводи он.

(Данас)